

fundsopgave ligger for, at oprette Arvefæste, hvorimod man bør benytte Foreninger, naar vi agte at gaa den Vej at udstykke til Selveje. Jeg tror, at jeg i den Retning maaske er noget uenig med den højtærede Finansminister. Det er neppe heldigt at lade Foreningerne komme ind paa Fæste i alt for høj Grad, fordi det dels kan faa en rent privat økonomisk Karakter, saa at det bliver noget af en Spekulation. Netop det private økonomiske Fæste er i og for sig en ret uheldig Ting. Derimod tror jeg, at Kommunen udmærket kan være Godsherre, den vil være ret retsindig, og fordi den eksisterer længe, kan man ogsaa overlade den at have Arvefæstekontrakter.

Jeg vil i Anledning af faldne Udtalelser gøre den Bemærkning, at man ikke maa være for doktriner, naar man ser paa Navnet „Fæste“. Naar Ordet „Fæste“ lyder, er der paa den ene Side nogle Mennesker, der sige: Fy, Fæste minder om gamle Dage, og andre Mennesker sige, at Fæste er i hvert Fald ikke Selveje, det maa være noget socialistisk noget. Følgen er, at man ser Socialdemokraterne gaa paa hvilken Art af Fæste, selv det daarligste. Paa den anden Side er der ærede Medlemmer, der ikke ville have en i og for sig god Form af Fæste, fordi den minder om „Fæste“. Jeg tror, det gælder her som alle Vegne, at man aldrig skal se paa Form eller Etikette, men paa Realiteten. Vi ønske om disse Husmandsbrug, at de skulle have alle den fri Ejendoms Goder, særlig at de skulde have fuld Sikkerhed for, at Manden selv faar Udbyttet, og Sikkerhed for, at hans Arvinger faa det efter ham. Det, vi ønske, er i Virkeligheden fri Ejendomsret, men paa den anden Side maa der være en vis Grænse der, hvor den fri Ejendomsret, saavel for Manden selv som for Samfundet, kan have mindre heldige Egenskaber, særlig for den lille Mand, der ikke ejer noget af sin Ejendom. Disse uheldige Egenskaber kunne være saa betydelige, at man bør være berettiget til ad Lovgivningsvejen at gribe ind imod dem. Jeg skal i den Henseende kort nævne for det første, at en hvilken som helst Konjunktursvingning kan dræbe den lille Mand, ikke alene derved, at den giver ham et ringere Udbytte, men ogsaa derved, at den forringer Ejendommens Værdi. Han maa bære et Kapitaltab, som han ikke kan bære, naar han intet ejer. Dernæst er der en anden Fare, hvis det gaar den modsatte Vej, at disse smaa Ejendomme blive drevne op i

Værdi. Det viser sig, at disse Ejendomme ere meget følsomme for Værdistigninger, og deres Værdi drives meget ofte i Vejret paa Grund af den stærke Efterspørgsel. Men hele denne Fordel vil da blive lavet om til en Prioritet, Sønnen, der skal begynde, maa begynde forfra paa det gamle Grundlag, og vi faa derfor — det er stadig den samme Historie — en Række Mænd, der maa begynde med tomme Hænder, og hvor mange ville kunne gaa det igennem? Jeg tror derfor, at det er fuldt ud berettiget at sige: Vi ønske ikke denne Form.

Endelig tror jeg at være fuldt enig med Landstinget i den Betragtning, at en Mand, der intet ejer, ikke er Ejer. Hans Ret er en Karikatur paa Ejendomsret. Det, jeg ønske, Manden skal have, er den fulde fri Ejendomsraadighed. Han skal være sikker paa sit Udbytte og skal kunne efterlade det til sine Arvinger mod at betale en Afgift. Jeg kan ogsaa tænke mig eller ønske, at en bestemt Del af Driften skulde være rent selvstændigt Eje, nemlig Besætningen. Der bør gives Adgang til at faa den som fri Ejendom, med andre Ord, han skulde have Lov til at tage saa meget Laan dertil, som han kan afdrage. Men selve Jorden eller Bygningerne bør han kun betale Afgift og intet Afdrag af. Derfor har jeg tilladt mig at stille dette Forslag, og jeg gentager, at jeg tror, at medens private Foreninger ikke kunne magte Fæsteforholdet, ville Kommunerne kunne gøre det. Selv om jeg indser de Betænkeligheder, der kunne rejse sig mod Forslaget, maa jeg, naar jeg vil Maalet, ogsaa ville Midlet, og jeg kan ikke se andet, end at Kommunen er den eneste Institution, der kan gennemføre den fri Ejendomsret med den naturlige Begrænsning, at man ikke kan ødelægge sig selv.

Dernæst har jeg tilladt mig at stille som sidste Ændringsforslag det Forslag, at den Fæstekontrakt, der oprettes om en Parcel, som udstykkes efter denne Lov, skal være affattet efter en Formular, der er udarbejdet af eller approberet af Landbrugsministeriet. Jeg tror, det er en praktisk Ændring, som de Herrer forhaabentlig mellem 2den og 3die Behandling ville indse, er ganske rigtig. Ellers faar man i Virkeligheden en Række forskellige Kontrakter med disse Foreninger, ogsaa hvor Kommunen overtager Sagen, som meget let kunne faa et Indhold, der ikke stemmer med Lovens Omfang. Netop naar man frygter, at disse Foreninger skulle kunne faa den private Spekulations Præg, maa man ønske, at Fæstekontrak-